

Cilt: VIII

Mart 1932

Sayı: 1

DARÜLFÜNUN EDEBİYAT FAKÜLTESİ MECMUASI

FELSEFE, İCTİMAİYAT, TARİH,
COĞRAFIYA, EDEBİYAT

İKİ AYDA BİR NEŞROLUNUR

BU SAYIDA:

MAKALELER	Sahife
Mimar Davut: Ahmet Refik B.	1-16
Patolojik Ruhیات: M. Şekip B.	17-25
İstanbul Vilâyetinin tabii coğrafyasına bir nazar: İbrahim Hakkı B.	26-34
Beynelmilel ekonominin coğrafi çehresi: A. Macit B.	35-66
Paris beynelmilel coğrafya kongresi: A. Macit B.	67-82
Yeni neşriyat: Dr. Orhan Sadeddin B.	83-74

— İSTANBUL —
MATBAACILIK VE NEŞRİYAT
TÜRK ANONİM ŞİRKETİ
— 1 9 3 2 —

Mimar Davut

«Ser mimaranı âlem» Sinan Ağa 1588 (996) de vefat ettiği zaman, yerine Su yolu nazırı Davut Ağa başmimar oldu. Mimar Davut Ağanın hangi tarihte doğduğu ve nereli olduğu hakkında gerek Hazinei Evrak vesikalarında, gerek tarih kitaplarında bir kayıda tesadüf edilememiştir. Hazinei Evrak vesikalarında, Mimar Davut Ağayı 1575 (983) senesinde Su yolu nazırı olarak görüyoruz. Kendisinden sonra Su yolu nazırı Hasan Ağa idi. 985 te bir hâdise zuhur etti: Kâğıthane su yolunun muhafaza ve tamiri için on iki kariyye tahsis edildi. Halbuki bu iş için iki kariyye kifayet ederdi. Suyolu nazırı Hasan Ağa bu on iki kariyyeyi kendisine arpalık edindi. Hasan Ağa İkinci Selim zamanında «şehir içinde bina olunan çeşmelerin lüleleri yabana akar burma lüle olub bazı ekâbir kendü malleri ile bir ahar yerde çeşmeler bina olunmak nafidir deyu» bir emri şerif verdirdi. Rüşvet olarak paralar ve kumaşlar aldı. Herkes evlerinin yanına çeşmeler yaptırdı. Bu bahane ile evlerinin içlerine de hamamlar ve şadırvanlar yaptırdılar. Hasan Ağa hamamcılardan da para alarak onlara fazla su verdi. Çeşmelerde sular azaldı. İstanbulda halk su yüzünden müzayeka çekmeye başladı. Hasan Ağanın yerine tekrar Davut Ağa geçince, on iki kariyyeyi o da kendisine arpalık edindi. Halk «Hâlâ nazır olan Davut Çavuş sabıkan olan nazırdan dahi zalim olub bu defa bazı kimesnelerin akçelerin ve kumaşların alub çeşmelerden evlerine su vermişdir. Bu ev sahiblerinin mallarına göre her sene nazıra kesimleri vardır» diye şikâyet ettiler. Bunun üzerine gerek Kâğıthane su yolları hizmeti için muafiyet ile tayin olunan köyler ve gerek su verilen evler hakkında tahkikat yapıldı. Meselenin anlatıldığı gibi olmadığı anlaşılmalı ki, Davut Ağa gene Suyolu nazırı olarak kaldı.

Üçüncü Murat zamanında, miri bahçelerin, Beykoz bahçesinin, ve sair çeşmelerin su yolları üzerine bir çok kimseler meyva ağacı diktiler. Su yollarına zarar verdiler. Birçok çeşmeler muattal kaldı. Yolları tamir için suyolcu gittiği zaman, bahçelerine sokmadılar. Davut Ağa Divana mektup göndererek bu hale mâni oldu.

1582 (990)de tekrar Hasan Ağa, aynı senede İsmail Ağa Suyolu nazırı oldular. Davut Ağa, Dergâhı muallâ çavuşları zümresinde idi.

Nihayet Şark seferi açıldı (1583). Sefer hidematı için İrana dört yüz nefer usta neccar gönderilmek icabetti. Mimar Sinan'a yazılan bir hükümde sabıkan Suyolu nazırı olan Dergâhı muallâ çavuşlarından Davut Ağa «marifetile yarar üstad neccarlardan dörtyüz nefer kimesneyi san'atlerine lâzım olan âlât ve esbabları ile inşaallahü tealâ müşarünileyh Serdarım (1)

[1] Ferhat Paşa.

teveccüh etdikde anlar dahi maan gidüb vecih ve münasib gördüğü üzere hizmetde bulunalar» diye emir olundu (991).

Davut Ağa iki sene sonra seferden döndü. Mimar Sinanın maiyetinde çalıştı. 1585 te Sarayda oda ve hamam yapılmasına lüzum görüldü, inşaatı Davut Ağa idare etti. «Odai Has ve hammamı rahat bahşâ ve mevziler temam» oldu. Üçüncü Murat yeni inşaatı ziyaret etti, ve memnun oldu (1). O devirler mimar Sinanın ihtiyarlık devirleriydi. Sarayın bütün inşaatı fi'len mimar Davudun elinde idi. 1588 de Koca Sinan vefat edince «Ser mimaranı Hassa» mevkiini Davut Ağa işgal etti.

Mimar Davut Ağa ile beraber, devlet hizmetinde değerli ve san'atkâr simalar da vardı. Sarayın müteferrikaları arasında kuyumcu İbrahim Bey, «ümerayi mısriyyeden nakkaş ve ressam Derviş Bey» Türk san'atinde temeyyüz etmişlerdi. Davut Ağa bu zeki şahsiyetlerle beraber çalıştı. Devrinin nefis bir eseri olmak üzere İncili Köşkü vücade getirdi.

1590 (999) senesinde idi. Sadrazam Sinan Paşa, Üçüncü Murada yaranmak istedi. Padişahın paraya ve hediyeye son derece düşkün olduğunu biliyordu. Ona değerli bir hediye takdimini düşündü. Sinan Paşa devrinin en zengin vezirlerindendi. İncili Köşk için sarfedeceği paradan maada 600,000 kese meskûk kuruş, 29 yük murassa' ve mücevher altın kılıç, gadare, bozdoğan, miğfer, dirhemi bin dirheme bir kese mücevher eğer, yüz kantar külçei evani, bin kıt'a çuha sof ve kutnu evsab ve serveti vardı. Onun için Padişaha köşk yaptırmak işten bile değildi. Servetinin bir kısmını feda ederek temin edeceği nüfuz sayesinde onun on mislini çıkarabilirdi.

Sinan Paşa, köşkün yeri olmak üzere «İstanbul kalesi divarında ve Ahurkapu iskelesi civarında» tam deniz kenarında bir yer intihap etti. «Sermimaranı âlem Davut Ağa» yı çağırdı. Kasırın binası için emir verdi. Bütün malzemesini aldırdı. «Kendü malinden müstevfa altun» verdi. Davut Ağa, bir kaç ayda zarif bir kasır inşa etti. Kasırın tepesine yıldızlı alemler koydu. İçerisini zarif İznik çinileri, halkârî ve yıldızlı nakışlarla süsledi. Kasır piekli halılar, nihâlîler, sırmalı yastıklar, elmaslı ve incili aynalar ve top avizelerle tezyin edildi. Mevsim bahardı. Davut Ağanın zarif eseri Hasbahçesine çiçekli ağaçları arasında, Marmaranın gülen maîliğine karşı gözler kamaştırdı. Görenlerin rivayetine göre «şa'saası nazarı havas ve avamda takat» komadı.

Sinan Paşa, mücevher ve murassa' abayilerle müzeyyen iki at hazırladı. Atlar çekildi. Üçüncü Murat, arkasında «ak libaslar» ata bindi. Sinan Paşa, elinde asâ, atın önünce yürüdü. Üçüncü Muradı Davut Ağanın inşa ettiği İncili köşke getirdi. O güne Saraydan İncili Köşke kadar bütün yol boyunca, dibâlar, seraserler, atlaslar, kemhalar döşenmişti. İncili köşte altın ve gümüş tepsiler dolusu altınlar ve çil akçalar hazırlandı. Altınlar

serpildi, ziyafetler verildi. Diğer taraftan da «sazende ve hanendegân zevk-bahş ve dilküşa nağamatile» etrafı çınlatıyordu.

Üçüncü Murat, ertesi gün, gene Kasıra geldi. Yirmi beş kayığa mükemmel bir yarış yaptırıldı. Daha sonra pereme yarışları yapıldı. Köşkün arka cihetindeki meydana Kaba Meydanı derlerdi. Burada «cündî silâhşuran» bütün hünerlerini gösterdiler.

Davut Ağanın İncili köşkü Üçüncü Muradın hoşuna gitti:

— Nolaydı, şu Kasır Sarayı âmire dahilinde yapılmış olaydı! dedi. Davut Ağaya hil'atler giydirildi. O günden itibaren Davut Ağanın san'atindeki mehareti bir kat daha nazarı dikkati celbetti. Üçüncü Murat «mühendisî âlem mimarbaşı Davut Ağa»yı çağırdı:

— Bu ziba Kasıra muadil merhum Sultan Bayezid Han aleyhürrahme köşkün merhum Kılıç Ali Paşa esasından tecdid itmiş idi. Hedm olunub yerine andan âlâ Kasrı muallâ bina eyle, dedi, ve:

— Lebi deryada kemali mertebe istihkâm üzere olmak babında unat mukayyed olub bünyadında ikdam eyliyesin, diye de ilâve etti.

Bu Kasırın inşa masrafını da Sinan Paşa verecekti. Filhakika Sultan Bayezid Köşkü «Galataya havale», deniz kenarında ve Bahçekapısı civarında, Sarayın en güzel köşklerinden idi. Üçüncü Murat, babasının ölümünü haber alır almaz lodolu bir havada, gece yarısı, Sarayburnuna can attığı zaman, sadrazam Sokollu Mehmet Paşa gelinceye kadar, Sultan Bayezid köşkünde dinlenmişti. Köşkün yanında bir tersane vardı. Padişahların yaptırdıkları kadirgalar burada dururdu. Yeşil Kadirga diye meşhur bir kadirga burada yatardı. Ekseriya orada vezirler, devlet erkânı ve şeyhler toplanır, hafızların duaları, devlet erkânının âminleri arasında başardalar inşasına başlanırdı. Kesilen kurbanlar «forsa kâfirlerine» dağıtılır, Tersane mimarına hil'atler giydirilirdi.

Hattâ 1585 te «Kılıç Ali Paşa bildüğü üslûp tûl ve arz»nı tayin ederek «bir azim başdarda» inşa ettirdi. Bu sebepten Kılıç Ali Paşa Bayezid Köşkünü, Tersaneye teallükü cihetile, yeniden yaptırmıştı (1).

Mimar başı Davut Ağa köşkü yıktırdı. 1590 da temelini açtırdı. İnşaat Sinan Paşanın azline kadar, devam etti. Üçüncü Murat, şabanda İncili Köşke nail oldu. Bir buçuk ay sonra da Sinan Paşayı azletti. Yerine Ferhat Paşa sadrazam oldu. Köşkün inşasına «Ferhad Paşa çalışub sarfimalü himmet eyledi». İnşaat, Ferhat Paşanın azline kadar devam etti (1591). Siyavü Paşa sadrazam olunca, o da Sa'yidüb harci firvanan eyledi». Nihayet onun da azlile, tekrar Sinan Paşa sadarete geçti (1592). Köşkün itmamı, temelini atan Sinan Paşaya nasip oldu. Mimar Davut Ağa, sadaret tebeddül-lerile inşası mütevali sektelelere uğrayan köşkü ancak iki seneye yakın bir zamanda itmam edebildi. O sene (1593) Mimar Davut müteferrika zümresine dahil oldu.

[1] Selânikî, s 210

Ser mimar Davut Ağa, bütün inşaaata, Suyolcu nazırı Dalgıç Ahmet Çavuşla beraber çalıştı. Devrin sefahet ve irtişaları ortasında, türk mimarisine payidar eserler kazandırmakla meşğul oldu. Üçüncü Murat, 75 kız ve 19 erkek evlat bırakarak, sarayını dolduran yüzlerce kadınlara ebediyen veda etti (1594). Üçüncü Muradın türbesini ser mimar Davut Ağa inşa etti. «Türbenin resmin şeş küşe tayin» eyledi, ve inşasını ikmale muvaffak oldu. (1)

Yeni padişah, Üçüncü Mehmet, Davut Ağayı baş mimarlıkta ipka etti. «Sermimari âlem» en nefis eserine bu devirde başladı.

Oğlunun cülûsundan üç sene sonra, Venedikli Baffo, Safiye Sultan, hayrat ve hasenatile şerefini yükseltmek istedi, ve bir cami inşasına karar verdi. Fakat onun ruhuna bu kararı telkiyn eden bir kuvvet vardı: **Türk harsî.**

Bu devirde (1597) 1006, Eminönünden Sirkeciye kadar olan sahilde hep yahudi mahalleleri vardı. Bu mahalleler Üçüncü Ahmet zamanına kadar payidar olmuştu. Mahallede yahudilerin kendilerine mahsun bir sinavileri, ayrıca Bizans zamanından kalma bir de kilise vardı. Caminin inşası için bir çok evlerin alınması, kilise ile sinavinin yıktırılması, fakat buna mukabil viran bir sinavi ile bir kilisenin tamiri lâzım geliyordu. Yıkıtılacak evlere iki misli bedel vermeye karar verildi. Bu karar çarçabuk tatbik edildi. Caminin inşa edileceği arsa üzerindeki evler yıktırıldı. Fakat evlerin bedeli tamamen verilmedi.

Bu haksızlık bina emininin sui istimalinden ileri gelmişti. Bina emini azledildi, Dergâhı âli kapıcılarından Kara Mehmet Ağa bina emini tayin olundu. Mehmet Ağa, evlerin bedellerini vermediği gibi «neçe evkafın rakabe» olmasına sebebiyet verdi. Cahil naiplerden birine hüccet yazdırdı. Hıristiyanlara mahsus olmak üzere, başka bir mahallede, ayrıca bir kilise yaptırdı. Fakat yahudilere bir sinavi yaptırılmadı. Kara Mehmet Ağanın bu hareketi henüz Saraya aksetmemişti. Safiye Sultan, caminin temeli atılacağını haber aldığı zaman, memnudu.

Temel 1597 (muharrem, cumartesi 1006) de atıldı. Fakat arsa «sahili bahirde dağ eteği mahal olmağla leylü nehar tulumbar ile suyu değirmenler» «yürüdecek kadar mebzul bir surette çıkarmaya çalışıldı. İnşaat, sekiz ay, durup dinlenmeden, devam etti. Binanın inşasını ser mimar Davut Ağa idare ediyordu. Davut Ağa inşaaata bütün faaliyetile devam etti. Bina emini Kara Mehmet Ağanın yolsuzlukları, sekiz ay sonra, meydana çıktı. Ev sahiplerine yaptığı haksızlıklar, kilise ve sinavi meseleleri şehislâm Sunullah Efendiye haber verildi. Sunullah Efendi bu haksızlıkları reva görmedi. Valide Sultana haber gönderdi: «Âsarî hayriyyeniz haksızlıklarla şaibedar oluyor» dedi. Safiye Sultan bina eminini azletti. Kapıcılar ket-hüdası Nasuh Ağa bina emini tayin olundu.

Camiin inşası, sermimar Davut Ağanın nezareti altında, bir seneden

[1] Selâniki, s 216

fazla, devam etti. 1598 senesi İstanbul için bir felâket senesi oldu. Müthiş bir veba İstanbulu kasıp kavurdu. Bu felâketin kurbanlarından biri de ser mimar Davut Ağa oldu (1598) (1007).

Davut Ağanın yerine Suyolu nazırı **Dalgıç Ahmet Çavuş** tayin edildi. Caminin inşasına Ahmet Çavuş devam etti (1).

1603 (1012) de Üçüncü Mehmedin vefatı üzerine, Valide Safiye Sultanın nüfuzu kalmadı. İki sene sonra o da fevat etti. Valide camii bitmemiş bir halde kaldı. Üçüncü Mehmedin oğlu Birinci Ahmet Venedikli Baffonun camiini olduğu gibi bıraktı. Kendisi yeni bir cami inşasına karar verdi.

Mimar Davudun hayatı ve eseri bu elim akıbete uğradı.

Davudun doğduğu yer gibi mezarı da malûm değildir. Mimar Sinan ekolü Davutla nihayet bulmuştur. Mimar Davuttan sonra, Tanzimata kadar, gelen sermimarları, Hazinei Evrak vesikalarına nazaran yazıyoruz:

1. Mimar Dalgıç Ahmet Çavuş (1012) — Yeni camie Mimar Davuttan sonra devam etmiştir.

Mimar Mehmet Ağanın Elbasanda kırk tane çeşmesi vardır. Evliya Çelebi diyor ki:

«Cümleden İslâmbulda Sultan Ahmet Hanın Atmeydanındaki Yeni camiini bina iden mimar başının bu şehir içre kırk aded çeşmei âbı hayvanları vardır. Cümle çeşmesarların kemerleri kâşii Çinde tahrir olunan tarih budur:

Hazreti mimar başı oldürür bir ruyi pâk

.....
Deh düşüp tarihini didi Hüsnüi akir

Aşkına geldi Muhammed Mustafanın mai pâk

(Evliya Çelebi, c. VIII, s 723, 724.)

2. Mimar Mehmet Ağa (1014) — Sultan Ahmet camiinin mimarıdır.
3. Mimar Hasan Ağa (1048) — Bağdat ve Revan köşklerinin mimarı.
4. Mimar Kasım Ağa (1050) - (1054) (2). Mimar Kasım Arnavut Belgiradında bir çeşme yaptırmıştı. Evliya Çelebi diyor ki:

«Evvelâ cümleden Özkorlu hamamının kapısı önünde yol aşırı İslâmbulda mimarı Sultan, Kasım Ağa çeşmesinin tarihidir:

[1] 993 (1585) te bir mimarbaşı Davut Ağa daha vardı ki, Şam zuamasındandı ve daima Şamda bulundu. O tarihte Mimar Davut İstanbulda su yolu nazırlığından çekilmiş, Dergâhı muallâ çavuşlarındandı ,

[2] Naimâ, c IV, s 112.

Kasım Ağa reisi mimaran
Yapdı bir hayır kim gören ide reşk
Hak kabul eyleye çün oldu tamam
Bin elli dört içinde ki bu çeşmei senk

Bu tarih çeşme üzre bir kıt'a lâciverdi kâşi üzre beyaz celi hatile tah-
rir olunmuştur. Andan Saraçhane başındaki çeşme dahi yine Kasım
Ağanın olub yine merkum tarih kâşi üzre tenmik olunmuştur.. (Ev-
liya Çelebi seyahatnamesi, c VIII, s 695).

5. Mimar Mustafa Ağa (1054)
6. Mimar Kasım ağa (1054).
7. Mimar Mustafa Ağa (1060)-1076) — Yeni Camii ikmal etmiştir.
8. Mimar Mehmet Ağa (1109).
9. Mimar Elhaç Hüseyin Ağa (1112).
10. Mimar İbrahim Ağa (1130).
11. Mimar Mehmet Ağa (1137-1150) — Sultan Ahmet çeşmesinin mimarı.
12. Mimar Elhaç Hüseyin Ağa (1160).
13. Mimar Ahmet Ağa (1163-1167).
14. Mimar Tahir Ağa (1178).
15. Mimar Nurullah Efendi (1208).
16. Mimar Mehmet Rasim Efendi (1237).
17. Mimar Abdülhalim Efendi (1240-1246).

Türk mimarları münasebetile, o zamanlar miri binalarda çalıştırılan
amelenin ücretlerinden de bahsetmek faideden hâli değildir.

On altıncı ve On yedinci asırlarda, Devrişme usulü cari olduğu zaman-
larda, miri binalarda çalışan amelenin en çoğu Acemi Oğlanlardı. Miri bina-
lar için Acemi Oğlan kullanmaya ihtiyaç görüldüğü vakit, «Türk üzerinde
olan» Acemi Oğlanlar getirilir, bunlar ulûfeye yazılırdı. O zamana kadar
ufûle almazlardı. Sair amele de İstanbulda dülgerlik, duvarcılık, taşçılık,
lâğımcılık eden ve sair işleri gören amelelerdi.

Amele ücreti, meskûkatın rayicine tâbiydi. 1582 de altın 60, kuruş 40,
filori 60 akça idi. Amele ücreti de «Rusı Hızırdan Kasım gününe varınca on
ikişer ve Kasım gününden Ruzı Hızıra varınca onar akça» (1) idi. Fakat o
tarihten sonra altın 120, kuruş 80 akça olunca, bu ücret amelenin maişetine
kifayet etmemeye başladı. Mimar Sinan meseleyi Divana arzetti, amelenin
ücreti on altı akçaya çıkarıldı. Ameleler bununla da kanaat etmediler. -1586
da Nişancı Mehmet Paşanın camii yapıldığı sırada «benna ve neccar ve
senktıraşların yevmiyeleri on ikişer akça üzre olub maişetlerine kifayet ey-
lemeyüb on altışar akça tayin (2) olunmuşken, bunlar «ziyade taleb idüp

[1] Hazinei Evrak, Mühimme defteri, No. 47

[2] Hazinei Evrak Mühimme defteri, No. 62

virmezseniz işlemeziz deyu teallü ve niza» ettiler. Mimar Sinana yapılan bir hükümle buna mümanaat edildi.

Fakat 1609 de amele ücretleri başka bir şekil aldı. «Neccar tayifesinin âlâsına yirmi dört ve evsatına yirmi ve edvasına on sekizer ve on yedişer akça» tayin olundu. (1)

On sekizinci asırda amele ücretleri bir kat daha arttı. Bunun da sebebi İstanbulda sık sık yangın zuhur etmesiydi. Amele, yevmiyelerine kanaat etmiyorlardı. İçlerinde yetmiş, hattâ seksen akça isteyen işçi vardı. Halbuki amele yevmiyesi şu suretle tespit edlmışti. (1741):

«Ruzı Hızırdan Ruzı Kâsıma varınca atvel eyyamda bir nefer kalfaya altmış akçe ve bir nefer kârhaneciye elli akçe ve bir nefer ustaya kırk beş akçe ve bir nefer şakirde otuz akçe ve bir nefer divarcıya kırk akçe ve bir nefer lâğımciya kırk akçe ve bir nefer sırik hamalina otuz akçe ve bir nefer rencbere yirmi dört akçe ve Ruzı Kasımdan Ruzı Hızıra varınca aksar eyyamda bir nefer kalfaya elli beş akçe ve bir nefer kârhaneciye kırk beş akçe ve bir nefer ustaya kırk akçe ve bir nefer şakirde yirmi beş akçe ve bir nefer divarcıya otuz beş akçe ve bir nefer lâğımciya otuz beş akçe ve bir nefer sırikhamalina yirmi dört akçe ve bir nefer rencbere yirmi akçe». (2)

Bu asırda ücretlerin bu derece yükseleceği tabii idi. Çünkü, altın ve gümüşten sarfınazar, «Matbahı Âmire'nin» kazanlarından mangır kesiliyor, tüccar bile mangır almamak için, İstanbula getirdiği malları, gemiden çıkarmıyordu.

MİMAR DAVUDA AİT VESİKALAR

1

Kâğıthane ve Kırkçeşme suyollarına zarar veren binaları Suyolu nazırı Davut Ağanın keşfetmesine dair.

İstanbul kadısına ve Hassa mimar başına ve Dergâhı muallâ çavuşlarından Suyolu nazırı olan Davut çavuşa hüküm ki Kâğıthane ve Kırkçeşme suları bir yere karışub Eğrikapu'dan içeru İstanbul'a dahil olub nihayetine varıncıya değin bazı yerlerde evlerin divarları su yolunun üzerinde vaki olub ağır binalar olmağla su yolu kârizine zarar idüb ve bazı yerlerde dahi kârizin yüksek taraflarında halâlar kazmağla kârize neşf eyliyüb ve bazı yerlerde dahi kârizler ziyade derin yerlerden geçmekle geçdüğü malûm ol-mıyub üzerlerine ağır binalar yapub ve halâlar kazmakla kârize zarar ol-duğundan maada Kadıasker hamamı kurbinde Şehabeddin Beğın vakıf odaları ve halâları kârizden bina ziraile otuz zira' baid iken kârizin üzerinde olmağla neşf eyliyüb külli zarar ve ziyanı olub ol canibde olan çeşme kül-

[1] Hazinei Evrak, Müimimme defteri, No. 66.

[2] Hazinei Evrak, Mühimme defteri No. 148.

liyen muttal olduğu ilâm olunmağın mezkûr Şehabeddin Beg evkafının bilfiil mutevellisi olan kimesne ve sayir su yolu üzerinde ve kurbinde evleri ve halâları olan kimesneler ihzar olunuz zararları def olunmasın emir idub buyurdum ki..... vusul buldukda bu babda bizzat mukayyed olub zikrolunan su yolunun üzerine varub her ne mahalde evler ve halâlar vaki olmuğ ise sahiblerini ve vakıf olanların mütevellilerini ihzar eyliyub vakia . su yoluna zarar ve ziyanları olduğu mukarrer ise ki ger'ile sabit ola vaki olan zararları her ne tarikle def ve ref olunmak muyesser ise ger'ile def eyliyub bir vechile tathir ve pak etdiresiz ki dahi bir tarikle su yoluna zarar olmak ihtimali olmya Fi 5 s 983 (Davut Çavuşun âdemisi Mehmede verildi).

İstanbul halkının Suyolu nazırı Davut Ağadan şikâyet ettiklerine dair..

İstanbul Kadısına ve guddei saadetimde şikkı sani defterdarı olan Hasana ve Dergâhı muallâm çavuşlarından Sinan çavuşa hüküm ki Hâlâ rikâbı hümayunuma rik'a sonlub İstanbula gelân Kâğıthane suyunun yoluna iki pare kariyye kifayet iderken on iki pare koy tayin olunub bir mikdarın Suyolu nazırı olan Hasan kenduye araplık idub hâlâ nazır olan Davud çavuşun dahi arpalığıdır. Ve nazırı sabık merhum padişah zamanında şehir içinde bina olunan çeşmelerin lüleleri yabana akar burma lüle olub bazı ekâbir kendü malları ile bir ahar yerde çeşmeler bina olunmak nafi'dir deyu ellerine emri şerif alub badehu ekâbirden Suyolu nazırına vafir kumaşlar ve akçeler gelmekle evleri yanında çeşmeler yapıdurup ol çeşme behanesile evlerinin içlerinde hamamlar ve şadırvanlar etmişlerdir. Ve hamamcıların dahi akçelerin almağla ziyade su virmekle çeşmelerde su az kalub müslümanlar muzayeka çekerler. Ve hâlâ nazır olan Davud çavuş sabikan olandan dahi zalim olub bu defa bazı kimesnelerin akçelerin ve kumaşların alub çeşmelerden evlerine su virmiştir. Bu ev sahiblerinin mallarına gore nazıra her sene kesimleri vardır. El'an bu nazır zemamnda Üsküblü çeşmesi demekle maruf çeşmeleri gayri yire virilmigdir. Bilfiil çeşmelerden emirsuz İstanbul içinde Galata emini Hasanın evinde sabikan Koyun emini olan Mustafamn evinde ve defterdar Lâlezar evinde ve sablkan re's küttab olan Hüseyin evinde ve mukataacı başı Vahid evinde ve Ayasofya mütevellisi Bâli evinde ve Mısır defterdarlığından mazul Mustaf evinde ve defterdar olub fevt olan Mehmet evine hâlâ nişancı evinde ve Arpa emini evinde ve bunların emsali yuz yerde merhum Sultan *سليمان بن عبد العزيز* çeşmelerinin suyu akar yerli yerinden teftiş olunmak lâzımdır. Ve hâlâ Anadolu Kadıaskerinin Zeyrek camii kurbinde olan çeşmeden su alub bir çeşme bina etmiştir deyu bildirdukleri ecilden bu hususlar görülüp sıhhatı malûm olması lâzım olmağın buyurdum ki varıcak teahhur itmeyüb evvelâ zikrolunan su yoluna tayin olunan koylerin üzerine varub reayasın cem idub ahvallerin teftiş idub göresin hizmeti mezbure için muafiyyet ile tayin olunan koylerin her biri ne asıl koylerdir. Bilfiil mevcut olan âdemleri nekadardır. Ve rik'ada mastur olduğu üzre filvaki iki koy kifayet ider mi. Ve bu cümle koylerin badihevası senevi nemıkdar nesne olur. Tasili ahval-

lerine tamam vukuf tahsil idüb dahi sıhhati üzre yazub bildiresin. Badehu İstanbul içinde rık'ada mukayyed olan çeşmelerin üzerine varub mutat veçhile ahvallerin teftiş idüb her biri evleri içine aldıkları suyu emri şerifle mi almışlardır, yoksa taşrada su bulub dahi ol asıl mirî suya katub evleri yanına geldikde amışlar mıdır. Ve yahud evleri yanlarında çeşme olmağ-la fuzuli alub evlerine icra etdirmişlerdir. Elllerinde temessükleri var mıdır. Ve ne zemandan beru olmuşdur. Ve kadimden cari olan mirî suya noksan olmuş mudur. Necedir. Velhasıl cümle ahvallerin malûm idinüb dahi rık'ası üzere sıhhati yazup bildiresin (Hacı Safer oğlu Sinan çavuşa virildi divanda) Fi 27 ca 985.

3

Hassa folda furununa bir masura su verilmesine dair.

Suyolu nazırı Davud Çavuşa hüküm ki Süddei saadetime mektub gönderüb Hassa furununda muayyen cari su olmamağın saka ile su daşınub küplere konub su yatub eğlenmeğle içinde balçık yatağı olub mekruh olmağın furunu âmirde pişen has etmek için Kırkçeşme suyundan bir masura su virilmek recasına arzyledüğün ecilden buyurdum ki vardukda zikrolunan furun mühimmi için Kırkçeşme suyundan bir masura su tayin idüb mahalli mezbura irca etdüresin Fi 8 ra 987.

4

Kızlar Ağasının çeşmesine su verilmesine dair.

İstanbul Kadısına ve Suyolu nazırına hüküm ki Hâlâ haremi muhterimimde Darüssaade ağası olan قدوة لخواص والمقربين Mehmed زيد مجده süddei saadetime gelüb hasbeten lillâhi tealâ bina eylediği sebile ve mektebe bundan akdem buçuk lüle su bulub merhum ceddin Sultan Bayezid Han طاب ثراه nün suyu yoluna ilhak eylemek babında istidayi inayet eylemagin ilhaki için hükmü hümayunum virilmekle ilhak olunduğu ve zikrolunan buçuk lüle su kifayet eylemediği ecilden tekrar İstanbul haricinde su arayub iki kemiş su dahi bulub müşarünileyhin suyu yoluna ol iki kemiş suyu dahi ilhak idüb mahalli mezbura getirmeğe isticaze eylemeğın icazeti hümayunum erzani kılınub buyurdum ki vusul buldukda müşarünileyhin hâlâ bulduğu iki kemiş suyu dahi mahalli mezbura getürmek için zikrolunan su yoluna ilhak eylemek istedikde mani olmayub kimesneyi dahlü taarruz ittirmiyessin. Amma bu behane ile müşarünileyhin zikrolunan sudan mada vakıf sudan su almak cayız değildir İptida su ilhak olundukda ve suyu mahalli mezbura getürüp ifraz olunmalu oldukda olıgelân âdet üzre iki başda sandık kurulub müşarünileyhin ilhak eylediği iki kemiş suyu mıkdarın ifraz eyleyüb ziyade su virilmekden hazer eyliyesin. Fi 11 s 988.

5

Davut Ağanın suyollarını teftişine dair.

İstanbul Kadısına Dergâhı muallâm çavuşlarından Suyolu nazırı olan Davud süddei saadetime mektub gönderüb mirî bağçelerin ve Beğ Kozda olan Bağcei âmire suyolunun ve sayir hasbeten lillâh olan çeşmeler su yolları bazı kimesnelerin bağçesinden ve evinden geçüb müruru eyyam olmağla su yolları üzerine meyve ağaçları diküb ve binalar idüb suyollarına zarar irişüb çeşmeler muattal kalub suya külli muzayakaları olub tamir ve termimi için bağları ve bağçeleri içine su yolcu girmek istedikde kanuna muhalif sahibleri mani olub suyollarının kadimden olgeldüğü üzre iki canibi üçer arşun ve suyolu üzerinde bir arşun yer hâli etdirilüb minabaad kimesne suyolu üzerinde bağ ve bağçe diküb ve dikilmiş olanı men için hükmü hümayunum recasına arz itmeğin bu babda olgeldüğü üzre amel olunmasın emir idüb buyurdum ki... vardukda bu babda oligelân âdet ve kanun ile amel eyliyesin. Hilâfı şer'i şerif kimesneye zulüm ve teaddi olunmaktan hazer idesin (Suyolu nazırına virildi). Fi 21 s 990.

6

Davut Ağanın Şehzade ve Süleymaniye camii sularını teftiş etmesine dair.

İstanbul Kadısına ve Suyolu nazırına hüküm ki Hassa mimarlarım başı Sinan dame mecdühu mektub gönderüb merhum ve mağfurün leh ceddim Sultan Süleyman Han tabe serahü merhum Şehzade Sultan Mehmed Han tabe serahü camii şerifi ve imaretleri bina eyledikleri zamanda zikrolunan imaret ve camii şerife nemikdar su virilmişdir deyu bilfiil nazır olan Darüsaadetim Ağası Mehmed dame ulüvvühu vaz'ı kadimi üzre yazub bildüresin deyu talib olmağın mezbur imaret ve camii şerif bina olundukda mezbur suyun yolları bir mikdar harab olmağın mezbur imaret akçesinden zikrolunan sunun yolları tamir olunub ve iki bin arşun mikdarı dağı delüb lâğım olmuşdur. Zikrolunan harc mukabelesinde ferman olunan bir lüle kendü elim il dakub icra etdirilmiş idi. Merhum ve mağfurün leh Sultan Selim Han tabe serahü zamanında Dergâhı muallâm müteferrikalarından olub Suyolu nazırı olan Hasan dame mecdühu dakdığım lüle fuzuli ihrac idüb buçuk lüle dakmış deyu hizmetkârların zarar virdüklerin arz itmeğin bilfiil cari olan üslûp üzre cari ola deyu hattı hümayunum sadır olmuşdur. Buyurdum ki... vusul buldukda zikrolunan suyu bilfiil cari olan üslûb üzre icra itdiresin. (Ba Hattı Hümayun) Fi 18 m 994.

7

Davut Ağanın dört yüz neccar ile Şark seferine memur olduğuna dair.

Mimar başı Sinan Ağa'ya hüküm ki Hâlâ diyarı Şarka ferman olunan sefer hümayunum mühimmi için dört yüz nefer üstad neccar lâzım olmağın Serdar tarafından sabıkan Suyolu nazırı olan Dergâhı muallâm çavuşlarından Davud zide kadrühu marifetile yarar üstad neccarlardan dört yüz nefer kimesneyi san'atlerine lâzım olan âlât ve esbabları ile inşaallahü tealâ müşarünileyh Serdarım teveccüh etdikde anlar dahi maan gidüb vecih ve münasib gördüğü üzre hizmetde bulunalar. Hususu mezbur mühim-

matı umurdandır. Unat mukayyed olub ihmal ve müsaheleden hazer eyleyesin (Kethüdasına verildi). Fi muharrem 991

8

İstanbul kaldırımlarına dair mimar Davuda yazılan hüküm.

Mimar başına hüküm ki. Mektub gönderüb mahruise İstanbul'da vaki olan kaldırımları taşı kaldırımcılar yanından olub müceddeden kaldırım yapıldıkda fethi hakaniden beru her zirai altışar akçeye ve mahlût olan kaldırımın her zirai dörder akçeye işlenü gelinüb içlerinden birisi kaldırımcılar kethüdalığı bana virilürse mahlût olan kaldırımın her zirainı üçer akçeye işledirim deyu uhdesine alub bir kaç yerde kaldırım meremmeti vaki oldukda Haslarım harcına kifayet etmameğin bir iki ay tecavüz itmeden firar idüb sonra her kande kaldırım meremmatı vaki olursa âdet olan beha üzre üçer akçeye işlenüb lâkin taş ve âlât ziyade behaye çıkub eyledükleri işi moloz taşdan işleyüp az zemanda harab olub tekrar termim olunmağla niçe akçe gidüb mali miriye külli zarar müterettib olub bu husus için kaldırımcılar kethüdası getürdilüb böyle olmağa bais nedir deyu haklarından gelinmek murad olundukda her sene behaye çıkub medyun olduk. Bu minval üzre işlemeğe takat getürmeziz didiklerinde çaşni tutulub cedid kaldırımın taşı ve âlâtları hesab olundukda her zirai sekizer akçeye ve mahlût olan meremmetin zirai dörder akçeye ancak elvirüb zararları mukarrer olmağın her kande kaldırım meremmet olunursa üç sene tecavüz etmeden giru harab ola ol kaldırımları akçesiz giru kendüleri termim eylemeği uhdelerine almağın işledikleri kaldırımın behaları üslûbu sabık üzre virilmek için emri şerif virilmek recasına arz eyledüğün ecilden bu babda arz eyledüğün üzre amel olunmasın emir idüb buyurdum ki müceddeden kaldırım vaki oldukda her zirai sekizer akçeye ve mahlût kaldırım oldukda dahi üslûbu sabık üzre dörder akçeye işlenüb ve yaya kaldırımları dahi yapılmak lâzım geldikde madamki şehir emini *زيد مجده* üzerine varmıya kaldırımcılar değmiyeler Ve kaldırımcılara müceddeden olan kaldırıma sekizer akçe ve mahlût olan kaldırımlara dörder akçe aldıktan sonra şöyleki kaldırımı hurde ve moloz taşile bina idüb gözedüb sakınalar Üç yıl mürur etmediyen haraba müşrif ola meremmata muhtaç yerlerin kaldırımcılara tazmin itdirile. Bu minval üzre oldukdan sonra fermanı hümayunuma muhalefet idenleri yazub arz eylesin (Kaldırımcı başına verildi). Fi 20 s 997

9

Kaldırımcılar arasındaki nizamı halline sabık Suyolu nazırı Davudun me-mur olduğuna dair.

Dergâhı muallâm Çavuşlarından olub sabıkan Suyolu nazırı olan Davud çavuşa hüküm ki. Hâlâ Kaldırımcılar nazırı olan Davud'un kaldırımcılar ile araba geçdüğü kaldırımlar ile yaya kaldırımlarının behaları hususunda nizaları olub mabeyinlerin fasıl için bir ehli vukuf kimesne mübaşir olmasın taleb eylemagın senün hüsnü istikamet ile vukuf ve şuuruna itimadı hüma-

yunum olduğu ecilden sen mübaşir olmak emir idüb buyurdum ki vusul buldukda müşarünileyh kaldırım nazırı olan Davud ile ve kaldırımclar ile mahalli nizam üzerine varub görüb dahi vecih ve münasib olduğu üzre arabalar geçdüğü kaldırımlar ile yaya kaldırımlarının ahvalin görüb ana göre behâlerin takdir eyliyüb mabeyinlerin fasl eyliyesin. Anın gibi inad ve muhalefet ider kimesne var ise isim ve resimlerle yazub süddei saadetime arz eyliyesin. F. 2 ramazan 992.

10

Kanunî Sultan Süleymanın getirdiği suyolları tamir edilmiş. Tamirata ne kadar para gittiğinin tahmine Suyolu nazırı Davut Ağanın memur olunduğuna dair.

Dergâhı muallâm Çavuşlarından olub sabıkan Suyolu nazırı olan Davud Çavuşa hüküm ki. Merhum ve mağfurünleh ceddin Sultan Süleyman Han'ın mahrusei İstanbul'a getirdüğü suyolunun bazı yerleri haraba müşrif oldukda merhumu müşarünileyhin sabıkan evkafı mütevellisi tamir eyliyüb lâkin tamir olunan mahallere nemıkadar akçe kitdüğü tahmin olunub malûm olması lâzım olmağın buyurdum ki... vardukda bu babda biz zat mukayyed olub dahi ehli vukuf benna su yolcular ile zikrolunan suyolunun üzerine varub mütevellii sabıkın tamir etdüğü yerleri görüb nemıkdar zira' yerdir ve nemıkdar akçe ile tamir olunmak kabildir unat tetebbü ve tecessüs eyliyüb dahi tahmini sahih ile tahmin eyliyüb nemıkdar akçe ile tamir olmak mümkün ise mufassal ve meşruh yazub arz eyliyesin. Amma bu babda mukayyed olub hilâfı vaki arz olunmaktan ihtiyat üzre olasın. (Müşarünileyh Davud Çavuşa verildi). Fı evaili ramazan 993 (Ba hattı molla Efendi).

11

Sarayda köşk inşa edildiği cihetle işçi bulması için Mimar Davuda yazılan hüküm.

İstanbul Kadısına ve Mimarbaşına. Senki Mimarbaşısın mektub gönderüb hâlâ yalıda müceddeden binası ferman olunan Kasrı hümayun için neccar ve haccar lâzımdır deyu bildirmeğın İstanbulda olan neccarlar ve haccarlardan tedarik olunmasın emir idüb buyurdum ki...vardıkda cümle mahalle imamların getürdüb her mahallede yeniden binaya mübaşeret idenlerin binalarında neccardan ve haccardan nedeklü kimesne varsa alub Kasrı hümayunum binasıyçün tayin eyliyesin. Amma mübaşirler kimesnenin akçesin alub himayet itmek ihtimali olmya. Unat veçhile mukayyed olub ikdam ve ihtimamda kusur etmiyesin. Fı gurrei cemazievvel 1001.

12

İstanbulda lâzım olan çiniler tamam olmadan harice çini yapılmamasına dair Mimar Davut Ağa tarafından yazılan mektup üzerine İznik Kadısına hüküm.

İznik Kadısına hüküm ki Süddei saadetimde mimarbaşı olan قددة الاماجد

والأكارم Davut زيد مجده süddei saadetime mektub gönderüb hâlâ İstanbulda vaki olan mirî binalara lâzım olan kâşi tamam olmadıyan bazı tüccar taifesi etraf ve eknafda beyi itmek için kâşi işledüb almağla binaların kâşileri vakti ile irişmeyüb avk ve te'hir olunur deyu mirî kâşi itmama irişmediyen haricden kimesniye kâşi işletmamek hususun bildirmeğın buyurdum ki... vusül buldukda bu hususa mukayyed olub İznik'de kâşiciler başı olan Osman'a mühkeme tenbih ve te'kid eyliyesin ki mirîye müteallik olan kâşiler işlenüb itmama irişmediyen haricden bir ferde kâşi işletdirmiyey. Şöyleki haricden kâşi işletmekle mirî binalara emir olunan kâşi vakti ile irişmeyüb avk ve te'hir olunmak lâzım gele sen mes'ul ve muateb olub kâşici başının hakkından gelinmek mukarrerdir Ana göre mirî kâşilerin mukaddem işlenmesinde dakika fevt etmiyesin. Fî 20 rebülevvel 1001.

13

Sarayda köşk inşası için Geliboludan işçi getirilmesine dair.

Gelibolı Kadısına hüküm ki Süddei saadetimde mimarbaşı olan Davud دام مجده süddei saadetime mektub gönderüb hâliyâ bina olunan Kasrı hümayunum için üstad neccara muzayeka olmagın Gelibolı'da sakin üstad neccarlardan Manol ve Kaisra Todori ve Melek Aleksî ve İstati Küreci ve Dimitri Yakla ve Yani Aleksî ve Mihal Manol ve Kiryako Yazlerden ve Mavrasi Nikola ve Mihal Gidyoz ve İstati Kritos ve biraderi ve Kominoz nam zimmiler üstad neccarlar oldukların bildirüb ol canibde neccarlara yiğid başı olan Nikola nam zimmiye zikrolunan on üç nefer neccarlar katılıb Kasrı hümayunum istihdamı için irsal olunmaları babında emri hümayunum reca itmeğın vechi meşruh üzre mezbur zimmiler irsal olunmak emir idüb buyurdum ki... hükmü şerifim vardukda zikrolunan zimmileri mezbur yiğid başıyle bina olunan Kasrı hümayunum istihdamı için alettacil bu canibe irsal eyliyesin İhmal ve müsaheleden hazer eyliyesin (Bahattı Yahya Bey) 1001.

14

Kiremitçilere mahsus odunun başkalarına satılmaması hakkında.

Mimar Davudun yazdığı mektup üzerine İstanbul Kadısına yazılan hüküm.

İstanbul Kadısına hüküm ki. Hassa mimarbaşı Davud mektub gönderüb mahruise İstanbul'da mirî binalar ve evkafı selâtin binaları mühimmatıyçün işlenen tuğla ve kiremit için kiremitçilere gelân dış budak yarım odunu kiremitçilere mahsus olub bazar yerinde kethüdaları marifeti ile fûruht olunub murad olunduğı üzre kiremit ve tuğla işlenürken hâlâ zikrolunan dış budak odunun çömlekci ve sırçacı ve bozacı ve kahveciler dahi almağla kiremitçilere bulunmayub ziyade üsret çekilür deyu kadimden ola geldiğı üzre bazar yerlerine gelüb kethüdaları marifeti ile fûruht

[1] İncili Köşk.

olunub anlara kifayet mıkdarı alınmayınca ahare virilmemek babında hükmü hümayunum recasına arz itmeğin buyurdum ki... vardukda bu babda kadimeden olıgeldüğü üzre amel itdirüb kadimeden olıgelâne muhalif kimesniye iş itdirmiyessin (Ba hattı Yahya Çelebi) Fi 1001.

15

İstanbuldaki bıçkıcı taifesinin vazifelerine dair.

İstanbul Kadısına hüküm ki Süddei saadetimde mimarbaşı olan Davud Âsitanei saadetime mektub gönderüb mahmiyei mezburede olan bıçkıcı taifesi seferi hümayun vaki oldukda kaleler binasıyçün yirmiden ziyade bıçkı virüb ve donanmei hümayun vaki oldukça Tersanei âmire mühimmatı için dahi nice bıçkı virüb hizmetlerin eda iderler iken çöp furuşanın ekseri çavuş ve cebeci ve topcı gayri dirliklerde olmağla seferi hümayun vaki oldukda uhdelerinde olan hidematı eda etmedüklerinden maada bıçkı tahtası geldikde olıgelâne muhalif her biri ziyade beha ile alub mabeyinlerinde tevzi olunmağla taifei mezbureye teaddi olduğun bildirmeyin kadimden olıgeldüğü üzre amel olunmak emir idüb buyurdum ki...vardukda anun gibi bıçkı tahtası geldikde kadimden olıgeldüğü üzre taifei mezbure kethüdası marifetile mezburlara tevzi itdirüb olıgelâne muhalif vechi meşruh üzre teaddi idenleri men ve def idüb olıgelâne muhalif teaddi olunmaktan hazer eyliyesin. Fi 3 c 1001.

16

Manisada Üçüncü Murat tarafından yaptırılan cami etrafındaki kaldırımları yapmak için giden ve hapsedilen ustanın ıtlakına dair.

Lala Paşaya ve bina emini olan Mustafa Çavuşa hüküm ki Hassa mimarbaşı olan قدوة الامجد والاکرام Davud دام سؤده saadetime mektub gönderüb nefsi Manisa'da cenabı celâletmeabım tarafından bina olunan camii şerif ve imareti âmirenin kaldırımları binası için mahrusei İstanbul'dan irsal olunan zimmîlerden İstamad veledi İstirati nam kaldırımcı gemiye girüb İstanbul'a gelürken zikrolunan gemide buğday olub küffara gider deyu zikrolunan gemi Sığacık Beyi girift eyledikde mezbur zimmî dahi ol behane ile girift olunub lâkin buğday hususunda alâkası yokdur deyu ıtlak olunmak babında hükmü hümayunum recasına arz itmeğin buyurdum ki... vardukda göresin senki Lalasın senki bina eminisin göresin kazıyye arz olunduğu gibi olub zimmî mezbur bina hususıyçün İstanbuldan irsal olunub sizin malûmunuz ile ıtlak itdirüb giru binai mebure tayın eyliyesin (Kise ile gönderildi Yahya Bey hattile) Fi 11 cemazielevvel 1001.

17

Avusturya seferi için lâğımcı tedarikine dair.

İstanbul Kadısına ve Dergâhı muallâm müteferrikalarından olub hâlâ

mimarbaşılık hizmetinde olan Davuda hüküm ki Hâlâ vaki olan Beç(1) seferine kırk nefer üstad ve san'atinde mahir lâğımçı lâzım ve mühim olmagın İstanbul'da ve Galata'da olan lâğımçı tayifesinden yirmi beş nefer üstad intihab ve tayin idüb serdarı zafer şiarıma irsal eylemen emir idüb buyurdum ki... bu babda bizzat mukayyed olub fermanı celilül kadrım üzere zikrolunan tayifenin İstanbul ve Galata'da sakin olanlarından yirmi beş nefer üstad ve san'atinde mahir kimesneleri intihab ve tayin idüb muaccelen seferi hümayunuma gönderesinki varub anda lâğıma lâzım olan hususlarda istihdam olunalar. Amma bu behane ile lâğımçı tayifesinden celb ve ahiz olunmaktan hazer idesin. Fi 26 ca 1002 (Ba hattı No'man Efendi).

18

Sefere gidecek mimarlara dair.

Cebeci başıya hüküm ki Hassa mimarbaşı Davud دام مجد Dergâhı muallâma tezkere gönderüb hâlâ cenabı celâlemeabımla sefere tayin olunan on nefer Hassa mimar ve üç nefer suyolcu ve kırk nefer demürçi ve seksen yedi nefer benna ve neccar ve yüz nefer lâğımçılar ve on nefer atkeşan ki cümle ikiyüz elli nefrin yolda mühim olan âlât ve esbabların sen tahmil itdirüb götürülmek babında hükmü şerifim recasına arz itmeğın buyurdum ki... vardukda müşarünileyhin arz eylediği üzere zikrolunan ikiyüz elli neferin yolda mühim olan âlât ve esbabların sen tahmil itdirüb maan götüresin Fi 20 1 1004 (Mimarbaşı Davud Ağaya verilmişrir).

19

Sefere giden mimarlarla suyolcuları ve dülgerlere Hassa mimarlardan İsmailin başbuğ tayin olunduğuna dair.

Hassa mimarlardan üstad İsmail hüküm ki افتحا الامام والاکارم mimar başı Davud دام مجد süddei saadetime mektub gönderüb hâlâ sefere memur olan on nefer Hassa mimar ve üç nefer Hassa suyolcu ve seksen yedi nefer benna ve neccar ve on nefer bıçkıcılar ve kırk nefer demürçiler ve yüz nefer lâğımçılara seni başbuğ tayin eylediğın bildirüb bu babda hükmü hümayunum recasına arz itmeğın buyurdum ki müşarünileyhin mektubu mucibince sen tayifei mezbureye başu buğ olub memur olduğunuz üzere varub hidematı miride bulunmakda ihtimam üzere olub ve seninle koşılan tayifei mezburei olıgeldüğü üzere sen hıfzidüb menazil ve merahilde lâzım olan zahirelerin ve levazımların akçelerile bulvimekte ihtimam eyliyesin. Fi 17 za 1004 (Mimarlar kethüdası Veli'ye virilmişdir).

20

İstanbulda gelen kerestelere dair.

Kara Birecik ve Akyazı Kadılarına hüküm ki Hassa mimarlarım başı Davud süddei saadetime mektub gönderüb tahtı kazânızda kat olunan tah-taların kadimül eyyamdan tûli dörder zira' ve yassılığı dokuzar ve sekizer

[1] Viyana, Fakat burada Beç'ten maksat Avusturyadır.

parmak ve kalınlığı birer parmak olmak üzere kat olunurken hâlâ kat olunan tahtalar noksan üzere kat olunub behaları ziyade olub zikrolunan tahta ve sayir kereste kadimden kat olunduğu gibi kat olunub ve behaları si'ri cari üzere olmak recasına arz itmeğin buyurdum ki... vardukda bu hususa gereği gibi mukayyed olub tahtı kazânızda tahta ve sayir kereste kat etdürenler her kimler ise getirdüb mühkem tenbih ve te'kid eyliyesinki zikrolunan tahta ve sayir kereste kadimül eyyamdan tûli ve arzı ve kalınlığı nevehile kat oluna gelmiş ise yine ol minval üzere kesilüb noksan üzere kat eylemiyeler. Badettenbih noksan üzere kat eyliyanleri men' idüb kesdirmiyessin. Fi 25 za 1004 (Mimarlar kethüdasına virilmiştir).

21

Bakırköyünde yapılan kiremitlere dair.

İstanbul Kadısına hüküm ki Süddei saadetimde mimarbaşı olan Davud ^{دام مجده} süddei saadetime mektub gönderüb Hora (1) kazâsında kat olunan kiremid tül ve arzında noksan üzere olmağla gemilere tahmil olunub İstanbul'a geldikde bazı keresteci dükkânlarına yanaşub tecessüs olunmadıyen kafiyyeten ednâ beha ile fûruht olunub za'f üzere olmağla zamanı kalilde helâk olub nice evkaf ve emlâk binalarına zarar ve gadir olub minbaad Galata ve Haslar ve Üsküdar kazâlarında fûruht olunan kiremid keresteciler kethüdası Rüstem marifeti ile fûruht olunmak recasına arz itmeğin buyurdum ki... vardukda kazâi mezburdan İstanbul'a gelüb zikrolunan kadılıklarda fûruht olunan kiremidleri mezbur keresteci kethüdası marifeti olmadiyen mabeyinlerinde bey'ü şira itdirmeyüb hafiyeten mezburun marifeti olmadiyen beyi eyliyanleri isim ve resimleri ile yazub arz eyliyesin ki haklarından geline. Fi 2 z 1004 (Ba hattı Efendi).

22

Hasköyde işlenen kiremitlere dair.

Haslar Kadısına hüküm ki Hassa mimarlarım başı Davud ^{زيد مجده} süddei saatime mektub gönderüb Hasköyde vaki kiremitciler mukaddema kalıbları değışdirüb ve kiremidi noksan üzere ve ciğ bişirmemek için emri şerif virilüb kiremitciler eninde ve evzeninde ve bişmesinde kemal üzere etmek için teahhüd etmişler iken oligelâne muhalif muhtesib karışub kiremidi ve tuğlayı noksan ve ciğ idersiz deyu dükkânların gezüb akçelerin alub her nice el virir ise işlen deyu ruhsat virmekle kiremidi illet üzere işliyüb oligelâne muhalif muhtesib karışmamak için emri şerifim reca itmeğin buyurdum ki... vardukda unat mukayyed olub göresin kiremidin eni ve evzeni ve bişmesi kadimden nevehile oligelmiş ise yine oligeldüğü üzere işledüb kalb kiremid işliyanlere oligelâne muhalif muhtesibi karışdırmıyub kalb kiremid işliyanlere müşarünileyhin marifetile şer'le âzım gelâni icra itdiresin... Fi 24 muharrem 1005 (Ba hattı Hazreti Efendi).

Ahmet Refik

[1] Makriköy.